

Achtanna na dTeangacha Oifigiúla

Cur i láthair

- ▶ Cúlra dlíthiúil & creat reachtaíochta
- ▶ Oibleagáidí reachtúla reatha agus breisithe
- ▶ Comhairle, Monatóireacht, Imscrúdú

An Cúlra Dlíthiúil

BUNREACHT na hÉIREANN:

Airteagal 8

1. Ós í an Ghaeilge an teanga náisiúnta is í an phríomhtheanga oifigiúil í.
2. Glactar leis an Sacs-Bhéarla mar theanga oifigiúil eile.
3. Ach féadfar socrú a dhéanamh le dlí d'fhonn ceachtar den dá theanga sin a bheith ina haonteanga le haghaidh aon ghnó nó gnóthaí oifigiúla ar fud an Stáit ar fad nó in aon chuid de.

Acht na dTeangacha Oifigiúla, 2003

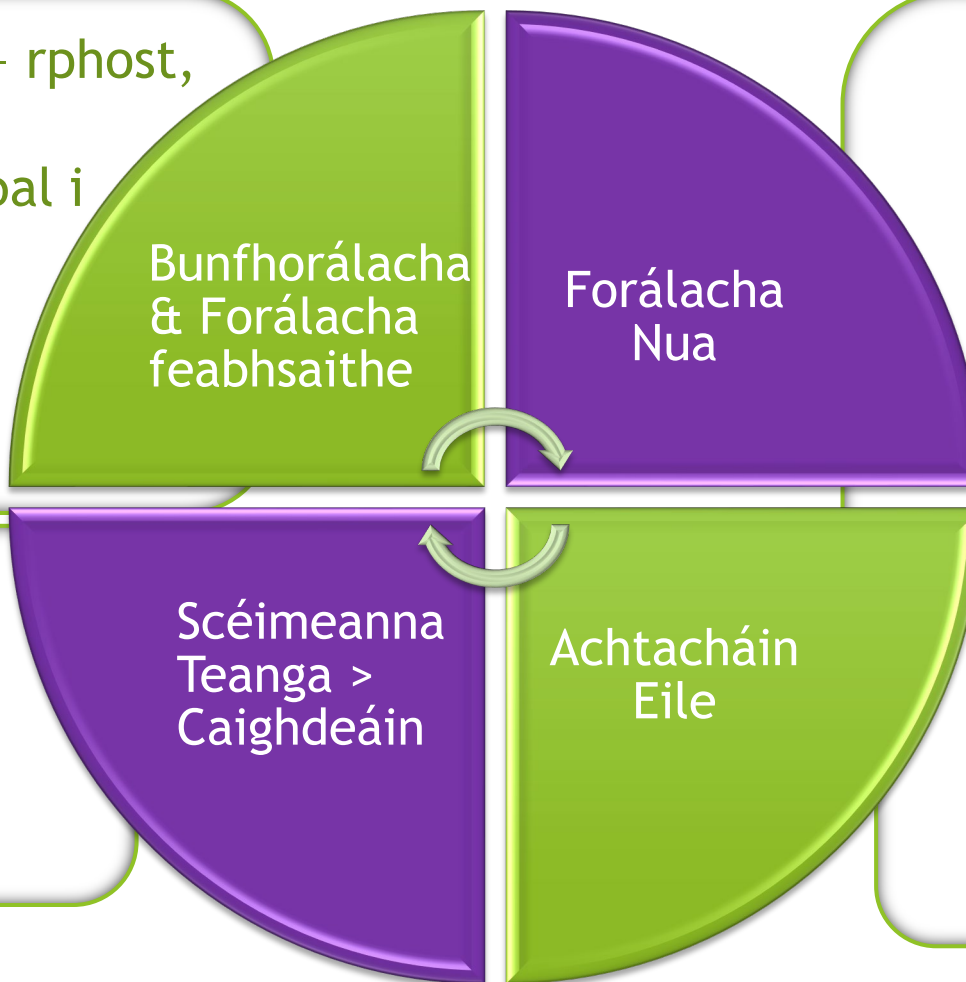
Acht na dTeangacha Oifigiúla (Leasú), 2021

- ▶ Is í aidhm na reachtaíochta ná méadú a dhéanamh, ar bhealach eagraithe, thar thréimhse ama, ar líon agus ar chaighdeán na seirbhísí a chuireann comhlachtaí poiblí ar fáil don phobal trí Ghaeilge.
- ▶ Oifig reachtúil neamhspléach í Oifig an Choimisinéara Teanga a fheidhmíonn mar sheirbhís ombudsman agus mar ghníomhaireacht ghéilliúlachta.

Creat Reachtaíochta Teanga & Oibleagáidí

- Cumarsáid i scríbhinn - rphost, na meáin shóisialta & cumarsáid leis an bpobal i gcoitinne
- Rialacháin – C, S & FTB
- Foilseacháin
- Logainmneacha

- Seirbhísí ar líne
- Seirbhísí cuntair
- Seirbhísí teileafóin
- Suíomhanna gréasáin
- LPT Gaeltachta

- Ainmneacha, seoltaí, teidil
- Síneadh fada & TFC
- Foirmeacha Oifigiúla
- Lógónna
- Earcaíocht & Inniúlacht Teanga
- Fógraíocht
- Feidhmíocht agus cuntasacht
- Seirbhísí Dírithe ar an bPobal

- An tAcht Oideachais, 1998
- Acht an Gharda Síochána, 2005
- An tAcht um Pleanáil agus Forbairt, 2000
- An tAcht Craolacháin, 2009

Cumarsáid i Scríbhinn

Acht 2003

- ▶ R-phoist, litreacha - freagra dlite sa teanga oifigiúil chéanna
- ▶ Cumarsáid i scríbhinn leis an bpobal i gcoitinne -
  - ▶ i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla

Acht 2021

- ▶ Na meáin shóisialta cuimsithe - freagra dlite sa teanga oifigiúil chéanna
- ▶ Cumarsáid i scríbhinn leis an bpobal i gcoitinne (lena n-áirítear margaíocht phoiblí ghinearálta/shonrach) -
  - ▶ i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla

Na Rialacháin

Stáiseanóireacht agus Comharthaíocht

Beidh an téacs i nGaeilge:

- ▶ Ann ar dtús
- ▶ Chomh feiceálach, sofheicthe agus inléite céanna
- ▶ Ní bheidh na litreacha sa téacs Gaeilge níos lú ó thaobh méide
- ▶ Cuirfidh sé an fhaisnéis chéanna in iúl
- ▶ Ní dhéanfar focal sa téacs Gaeilge a ghiorrú mura bhfuil sé seo déanta sa téacs i mBéarla

Fógairtí taifeadta béil, stáiseanóireacht and comharthaí

- ▶ Is i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla, a bheidh siad.

Foilseacháin

Oibleagáidí Reatha:

- ▶ Aon cháipéis ina bhfuil tograí beartais phoiblí
- ▶ Aon Tuarascáil Bhliantúil
- ▶ Aon Chuntas Iniúchta nó Ráiteas Airgid
- ▶ Aon Ráiteas Straitéise (faoi bhrí an Achta um Bainistíocht na Seirbhíse Poiblí, 1997)
- ▶ Aon doiciméad a bheidh forordaithe ag an Aire

Tá fógraíocht curtha faoin mír seo san Acht leasaithe.

Logainmneacha

Orduithe Logainmneacha Gaeltachta 2004 & 2011

- ▶ 3 áit a gcaithfear logainmneacha oifigiúla Gaeltachta a úsáid:
  - ▶ Achtanna an Oireachtais nó Ionstraimí Reachtúla
  - ▶ Léarscáileanna foilsithe ag Suirbhéireacht Ordanáis Éireann
  - ▶ Ar chomhartha bóthair nó sráide curtha in airde ag údarás áitiúil

Ainmneacha, seoltaí, teidil

- ▶ Ní mór do chomhlachtaí forordaithe a chinntiú go ndéantar ainm duine a thaifeadh agus a úsáid i gceart.
- ▶ Féadfar seirbhísí comhlachtaí poiblí a shonrú le hordú ón Aire.
- ▶ Caithfidh córais TFC deimhin a dhéanamh de go ndéantar ainm, seoladh nó teideal duine i nGaeilge a thaifeadh agus a úsáid go cruinn:
  - Síneadh fada, cás uachtair & cás íochtair: Mícheál Ó Dúill, Gráinne Ní Mháille
  - Teideal (nó gan aon teideal): An tUasal Marcas Ruiséal, Éilís Uí Chróinín
  - Foirmeacha athartha nó máthartha áirithe: Séamas Mhicil Tom, Bríd Róise Rua
- ▶ Treoirínte arna bhfoilsíú ag an Aire.

Foirmeacha Oifigiúla

Foirmeacha Oifigiúla

- Ábhar agus leagan amach na bhfoirmeacha oifigiúla -
  - i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla
- Féadfar forálacha éagsúla a dhéanamh maidir le comhlachtaí poiblí éagsúla nó foirmeacha oifigiúla éagsúla
- Ord na teanga & téacs - feiceálacht, infheictheacht, inléiteacht, méid, cló, cuma fhoriomlán agus stíl
- An teachtaireacht chéanna i ngach teanga
- Teidil - roimh ainmneacha agus ina ndiaidh, difríochtaí foirmiúla a aithint i ngach aon teanga
- Giorrúcháin

Lógónna

Áirítear le lógónna: stáiseanóireacht, libhré, comharthaíocht, scéimeanna, cláir, tionscnaimh bheartais, suíomhanna gréasáin a riarann an comhlacht poiblí nó a bhfuil an comhlacht freagrach astu.

Comhlachtaí reachtúla nua

Téacsanna ainm agus lógó i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla.

Athnuachan nó/agus athrú lógó i gcomhlachtaí poiblí atá ann cheana

Téacs lógó i nGaeilge, nó i nGaeilge agus i mBéarla.

I dtéacsanna dátheangacha —

- (a) tagann an téacs i nGaeilge roimh an téacs i mBéarla
- (b) cothromaíocht ó thaobh feiceálachta, inléiteachta, cló
- (c) comhsheasmhacht na ngiorrúchán sa dá théacs

Fógraíocht

Áirítear le fógraíocht cumarsáid tráchtála, cur chun cinn seirbhíse/táirgí, fógraí earcaíochta foirne, tionscnaimh bheartais, díolachán nó ceannach sócmhainní, comhairliúcháin phoiblí, soláthar seirbhíse.

Caithfidh comhlachtaí poiblí a chinntiú go bhfuil:

- ▶ **20%** ar a laghad dá bhfógraíocht bhliantúil uile á déanamh trí Ghaeilge
- ▶ **5%** ar a laghad dá mbuiséad bliantúil á chaitheamh ar fhógraíocht trí Ghaeilge agus foilsithe ar na meáin Ghaeilge

Ciallaíonn “meáin Ghaeilge” aon mheáin ina bhfuil 50% nó níos mó d’ábhar na meán sin as Gaeilge.

Cuntasacht Comhlachta Phoiblí

Feidhmíocht agus Tuairisciú

Déanfaidh ceann an chomhlachta phoiblí -

- ▶ comhalta foirne eile a cheapadh, ón mbainistíocht shinsearach, chun maoirseacht a dhéanamh ar fheidhmíocht agus ar thuairisciú oibleagáidí faoi na hAchtanna.
- ▶ a chinntiú go gcuirtear achoimre ar fheidhmíocht & ar thuairisciú san áireamh i dtuarascáil bhliantúil an chomhlachta lena mbaineann.

Seirbhísí Dírithe ar an bPobal

Seirbhísí pobal-inrochtana

- ▶ Seirbhísí a chuirtear ar fáil, cibé acu ar bhonn íocaíochta nó nach ea, thar cheann comhlachta phoiblí ag duine seachas comhlacht poiblí don phobal i gcoitinne/d'aicme den phobal i gcoitinne,
- ▶ Déanfaidh comhlacht poiblí gach beart cuí chun a chinntiú go ndéanfaidh an duine sin, i leith sholáthar na seirbhíse sin, na nithe seo a leanas a chomhlíonadh —
  - ▶ rialacháin faoi alt 9(1),
  - ▶ fo-ailt (2) agus (3) d'alt 9, agus
  - ▶ cibé caighdeáin de na caighdeáin teanga iomchuí is caighdeáin a mbeidh feidhm acu maidir leis an gcomhlacht poiblí lena mbaineann.

Scéimeanna/Caighdeáin Teanga

Caighdeáin teanga á dtabhairt isteach

- ▶ Fanfaidh scéimeanna i bhfeidhm go dtí go gcuirfear Caighdeáin ina n-áit.
- ▶ Ordúchán ón Aire i leith comhlachtaí poiblí/aicmí comhlachtaí poiblí.
- ▶ Seirbhísí atá le cur ar fáil trí Ghaeilge ag an gcomhlacht poiblí.
- ▶ Seirbhísí a chuirfear ar fáil trí Ghaeilge agus trí Bhéarla.
- ▶ Leibhéal inniúlachta sa Ghaeilge a theastaíonn ón bhfoireann le comhlíonadh na gCaighdeán a chinntiú.

Caighdeán & Seachadadh Seirbhíse

Comhairliúchán

- ▶ Beidh 3 mhí ag comhlachtaí poiblí chun tuairimí a thabhairt don Aire ar an dréacht den Chaighdeán a bheidh leagtha amach.
- ▶ Foilseofar dréacht den Chaighdeán freisin ar shuíomh gréasáin na Roinne le haghaidh comhairliúcháin phoiblí 3 mhí.

Tionchar Teangeolaíoch

Comhlachtaí poiblí a sholáthraíonn/a bheartaíonn seirbhísí, cláir agus beartais a sholáthar do:

- ▶ Limistéir Pleanála Teanga Ghaeltachta
- ▶ Bailte Seirbhíse Gaeltachta
- ▶ Líonraí Gaeilge

Caighdeán Teanga

Géilliúlacht

- ▶ Seasamh réamhshocraithe é an Caighdeán forordaithe a chomhlíonadh mura ndeonaítear maolú ar an gCaighdeán.

Maolú

- ▶ Laistigh de 3 mhí ó fhorordú an Chaighdeáin Teanga, féadfaidh comhlachtaí poiblí iarratas a dhéanamh ar an Aire maolú a fháil ón gCaighdeán nó ó chuid den Chaighdeán.

Treoirlínte

- ▶ Foilseoidh an tAire treoirlínte ar shuíomh gréasáin na Roinne.

An Coiste Comhairleach Náisiúnta

Bunú agus feidhmeanna

- ▶ Meitheamh 2022: Cathaoirleach & 5-11 chomhalta
- ▶ Plean Náisiúnta do sholáthar seirbhísí poiblí trí Ghaeilge
- ▶ Faoi 2030, beidh inniúlacht sa Ghaeilge riachtanach do **20%** de na hearcaigh nua sa tseirbhís phoiblí
- ▶ Dátaí sonrathite faoina mbeidh an Ghaeilge mar theanga oibre in oifigí comhlachtaí poiblí i Limistéir Pleanála Teanga Ghaeltachta
- ▶ Tuarascáil Bhliantúil ar dhul chun cinn don Aire agus don Choimisinéir Teanga

OCT - Comhairle, Monatóireacht, Imscrúdú

Oifig an Choimisinéara Teanga

Feidhmeanna faoi Achtanna 2003 & 2021:

- ▶ Comhairle do Chomhlachtaí Poiblí maidir le hOibleagáidí
- ▶ Comhairle don Phobal maidir le Cearta Teanga
- ▶ Gearáin a fhiosrú & Monatóireacht Forfheidhmithe ar an Acht
- ▶ Imscrúduithe Reachtúla, nuair is cuí
- ▶ Achtacháin eile: stádas & úsáid na dTeangacha Oifigiúla - imscrúdú ar chur i bhfeidhm. Feidhm mhonatóireachta curtha leis in Acht 2021.

An Próiseas Gearán

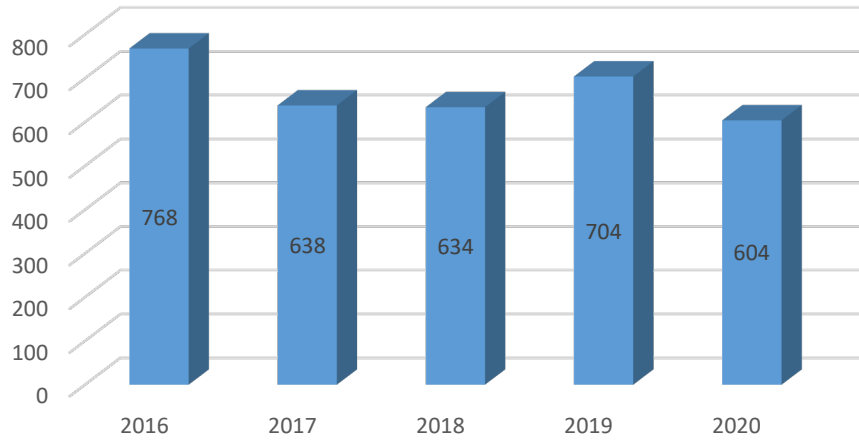
- ▶ c.700 gearán sa bhliain.
- ▶ Is féidir gearáin a ardú go díreach le OCT agus ní gá déileáil leis an gcomhlacht poiblí ar dtús.
- ▶ Teagmháil neamhfhoirmiúil - tréimhse fhreagartha 3 seachtaine - síneadh ama, más gá.
- ▶ Freagra scríofa i nGaeilge, 4 eilimint i gcás sáraithe:
  - ▶ Glactar leis go raibh sárú reachtaíochta ann
  - ▶ Leithscéal
  - Réiteach/Réitigh
  - Socruithe chun sárú a sheachaint amach anseo

An Próiseas Imscrúdaithe

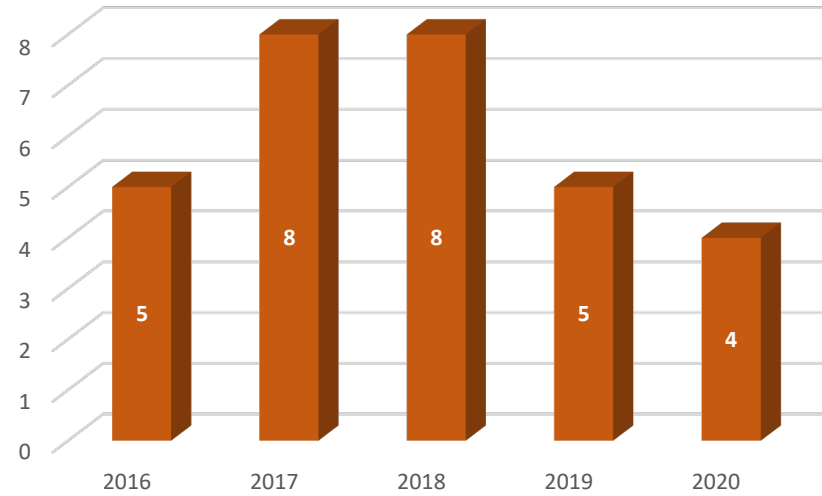
- ▶ Nuair nach féidir gearán a réiteach tríd an bpróiseas neamhfhoirmiúil, seoltar imscrúdú reachtúil
- ▶ Próiseas foirmiúil é seo, a leagann an Coimisinéir Teanga amach.
- ▶ Ní mór don chomhlacht poiblí gach taifead cuí a sholáthar. Níl aon díoluine ach i gcás a bhaineann le faisnéis nó le cibé méid de thaifead a bhaineann le cinntí agus le himeachtaí de chuid an Rialtais nó de chuid aon choiste de chuid an Rialtais.
- ▶ Eisítear Tuarascáil ina n-áirítear fionnachtana agus moltaí, más cuí.
- ▶ Is féidir achomharc a dhéanamh chun na hArdchúirte ar phointe dlí amháin.
- ▶ Mura gcuirtear na moltaí i bhfeidhm laistigh d'achar réasúnta ama, is féidir leis an gCoimisinéir Teanga tuarascáil a thabhairt ar an ábhar do Thithe an Oireachtais.

Staidreamh

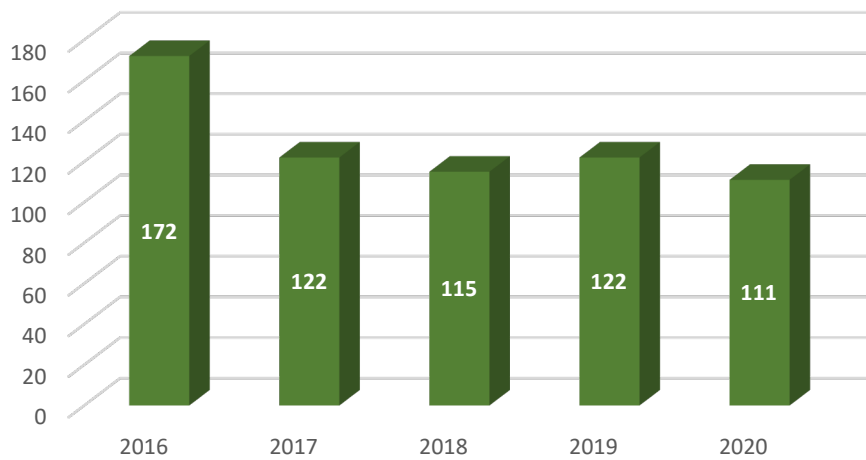
Gearáin agus Comhairle don Phobal

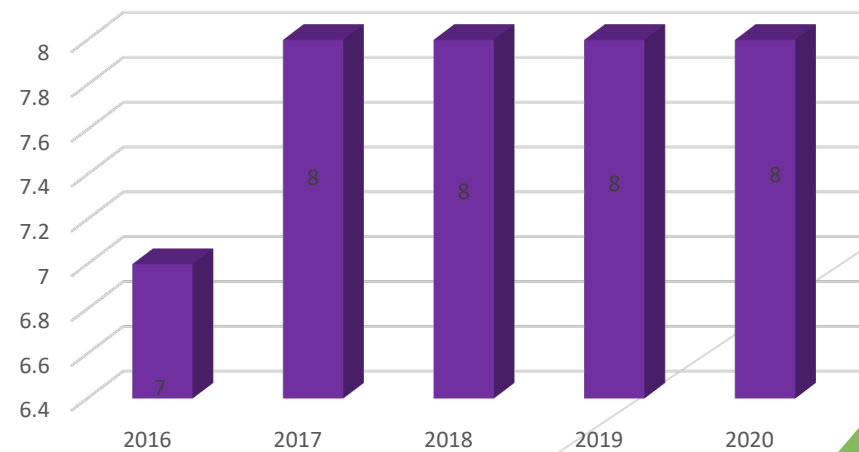
Imscrúitithe

Comhairle do Chomhlachtaí Poiblí

Foireann

Sonraí Teagmhála

An Coimisinéir Teanga

An Spidéal

Co. na Gaillimhe

091-504006
1890 504006

www.coimisineir.ie

eolas@coimisineir.ie

@ceartateanga